

KRATKA ANALIZA
Urbanističko planiranje za građane 4

Autorka: Rozafa Basha
decembar 2015, Prizren

SADRŽAJ

I. Kratak pregled	2
II. Uvod	3
III. Projekat za planiranje učešćem.....	5
IV. Struktura i metodologija istraživanja	6
V. Rezultati	8
VI. Zaključci	26
EC Ma Ndryshe	29

Ovaj izveštaj pripremljen je u okviru projekta "INKLUZIVNI GRAD – Planiranje učešćem za održivi urbani razvoj u Prizrenu", koji je finansijski podržan od strane Olof Palme International Center.

NVO Emancipimi Civil Ma Ndryshe (EC Ma Ndryshe)

Ul. Saraçët 5, 20000/Prizren ~ Bulevar Majka Tereza 30B H-I-5, 10000 Priština

www.ecmandryshe.org ~ info@ecmandryshe.org ~ 038-224-967 & 029-222-777

I. Kratak pregled

Ova kratka analiza ima za cilj da predstavi glavne zabrinutosti građana Prizrena o pitanjima urbanog planiranja i upravljanja grada uopšte. Ova analiza četvrta je za redom koja se realizuje u roku od 3 godine u okviru projekta "Inkluzivni grad- Planiranje učešćem za održivi urbani razvoj u Prizrenu". Ovaj projekat finansiran je od strane Olof Palme International Center i ima za cilj da artikuliše potrebe grupa iz zajednice, tako da se uzimaju u obzir od strane lokalne vlade prilikom izrade urbanističkih planova opštine Prizren. Tokom ovih 3 godina, istraživanje je obuhvatilo 1299 ispitanika, uključujući i najnoviju anketu, na osnovu koje se izrađuje ova analiza, koja obuhvata anketiranje 499 ispitanika različitih starosnih grupa u 9 naselja u grad Prizren. Organizovanje četvrtog istraživanja i priprema metodologije je realizovano od strane Global Consulting & Development Associates d.o.o.

Trenutno, problemi koji se nadovezuju sa urbanim upravljanjem Prizrena i gradova na Kosovu uglavnom su brojni. Mnogi od njih su usko povezani sa trenutnom praksom planiranja i donošenja odluka za urbani prostor. Postoji nekoliko institucija na Kosovu koje imaju neposrednu odgovornost uspostavljanja urbanističkog reda na Kosovu (na centralnom i lokalnom nivou). Proces planiranja od posleratnog perioda do sada, uglavnom je uključivao stručnjake, koji zvanične podatke i statistike transformišu u planove, bez posebnog odnosa sa zajednicom i sredinom za koje pripreme te planove. Planovi dobijeni na ovaj način uglavnom ne odgovaraju kapacitetima opština gde treba da se sprovede, a mesta proizvedene od ovakvog procesa ne odražava osećaj mesta i vlasništva stanovništva. Shodno tome, danas na Kosovu je

više nego očigledno da gradovi a posebno javni prostori, se tretiraju nemarom, kako od lokalne samouprave, tako i od građana, pošto odluke o urbanom prostoru se dobijaju isključivo iz vrha, bez dijaloga sa građanima - korisnicima tih prostora.

Učešće građana u urbanom planiranju je paradigma urbanog planiranja, koje naglašava učešće zajednice u strateškim i upravljačkim procesima u gradu, kao i u procesima urbanih planiranja i zajednice u celini. Učešće građana u procesu urbanog planiranja, na Kosovu je regulisano zakonskim propisima na snazi. Prema njima, ovo učešće ograničeno je na tumačenje razvojnih planova koje se odvijaju tokom određenog vremenskog perioda pre zvaničnog odobrenja. Već postoji izolovana praksa uključivanja zajednice u procesu urbanog planiranja, koje se uglavnom sprovode zahvaljujući volji i stručne prakse nekih studija za planiranje. Potreba za uključivanje šire publike u ovim procesima je već poznata od strane institucija koje odlučuju, ali inicijative za realizaciju takvih praksi u proces urbanog planiranja na Kosovu, međutim, su na simboličnom nivou.

Uključivanje šire javnosti u proces urbanog planiranja obezbeđuje da ovi planovi budu relevantni i primenjivi kao i da urbani prostor ili naselja koje nastaju od takvog procesa bolje služe svojim stanovnicima tokom celog života.

Ova analiza, u ovom trenutku, osim identifikacije urbanih problema u Prizrenu, sa kojima građani se svakodnevno susreću, ali i njihove potrebe za bolji kvalitet života u gradu, ima za cilj da uvede nove prakse, koje bi mogle lako sprovoditi od lokalne vlasti, ali i od organizacija zajednice. Praktike što većeg učešća građana u donošenju odluka za grad,

pored adresiranja stvarnih potreba građana, pomažu da se izgradi aktivno građanstvo među gradskim naseljima i zajednicama u celini. Aktivno građanstvo, s druge strane, kroz političko osnaživanje, omogućava građanima da postavе politička i tehnička pitanja nadležnim organima koji se bave planiranjem i upravljanjem grada. Između ostalog, putem ovog, građanima će se omogućiti da saznaju i osnovna sredstva političkog delovanja, kao što su istraživanje, komunikacija, lobiranje i strateško razmišljanje.

I sve ovo sa zajedničkim ciljem: postizanje boljeg života za sve.¹

II. Uvod

Grad je jedan kolektiv ili zajedničko dobro, u kome urbani stanovnici zajednički vrše podelu imovine grada- od javnih prostora, parkova, puteva i zgrada sve do kulture grada. Grad je zajednička urbana dinamika, koja se deli od raznih pojedinaca i kolektiva, gde se često preklapaju. Heterogenost i raznovrsnost su osnovne osobine urbane sredine.² Pitanja se danas postavе sve više od urbanih pokreta u svetu, uključujući zabrinutost o očuvanju dinamike gradova, kao i omogućavajući im da se menjaju i prošire ali bez uništavanja i degradiranje dobara i imovine koja su od vitalnog značaja za život i napredak ljudi i raznih

klasa. Ali kako da se omogući raspodela (krajnje) imovine u gradu, tako da veliki i raznovrsan broj građana imaju pristup na to?³

Prema Ali Madanipour, planiranje i razvoj gradova su neprekidni i složeni procesi, kroz kojih pojedinci i organizacije, na osnovu nivoa vlasti i političkog, ekonomskog i kulturnog uticaja daju oblik i utvrđuju neke osobine urbanog prostora, stvarajući strukturne uslove, u okviru kojih drugi žive i koriste grad. Često, najmoćniji, zahvaljujući bogatstvu i pristupu resursima koji imaju i preko moćnih pojedinaca i institucija od uticaja, omogućavaju fizičke i institucionalne promene u gradu, dok zahtevi manje moćnijih grupa, ne uzimaju se u obzir ili mogu dobiti mekše ili privremene oblike⁴. Ovakav urbani prostor, ne odgovara potrebama svih svojih stanovnika, odražava društvenu nejednakost i dominaciju određenih ekonomskih i političkih interesa. Takav grad, najmanje služi održavanje publike kao osnovna osobina koja može povezati jednu zajednicu ili sve građani zajedno.

Postoje mnogi pojedinci, grupe i organizacije koje dostave potraživanje i zahteve nad gradom. Uzimajući u obzir samo jednu stranu, ispunjava želje za ekskluzivnost da svaka od njih može imati urbani prostor. Da bi se izbegli postupci koji mogu proizvesti gore navedene situacije, planiranje grada treba da bude izgrađen na raskrsnici potraživanja i zahteva različitih grupa. Zahtevi ovih grupa može biti

¹Basha, R., Urbano planiranje za građane 2, EC Ma Ndryshe, decembar 2013

²Basha, R., Urbano planiranje za građane 3, EC Ma Ndryshe, oktobar 2014, http://ecmandryshe.org/repository/docs/150203145824_EC_Planifikim_Urban_per_Qytetaret.pdf

³Foster, S., èlanak: Cities, Inequality and the Common Good, Huffingtonpost, 30.10.2015, http://www.huffingtonpost.com/sheila-foster/cities-inequality-and-the_b_8435316.html

⁴Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development (p. 237). Taylor and Francis. Kindle Edition. (2010)

protivrečne, tako da prava rešenja za grad koja bi mogla da posluži svima treba da se pregovaraju. Ovi pregovori mogu biti uspešno realizovani samo preko projektovanja procesa inkluzije i razvoja grada.⁵

Grad obuhvata u sebi više slojeva određenih vrednosti koje se odnose na pojedince i različite zajednice koje čine taj grad, i svaka od njih mora se rešiti tokom procesa projektovanja i razvoja grada. Sveobuhvatni procesi planiranja grada su osobine lokalne demokratije, osnaživanom i odgovornom građanstvu koje odražava kvalitet upravljanja, pre svega javnog prostora i čitavog grada u celini.

U demokratskim društvima očekujemo da glas svakog će biti zastupljen u donošenju odluka za grad preko svojih izabranih predstavnika u skupštinama i gradskim većima. Ali često, vlade i lokalna veća ne obavljaju svoj posao, tako da se ne štite "javni interes". Politički procesi se odlikuju nezdravim oblicima dominacije privatnih interesa i mogućnosti za demokratsko učešće i nisu tako lako dostupni⁶. Lokalne samouprave imaju sklonost da se prilagođavaju preimućstva moćnih ekonomskih interesa u donošenju odluka za razvoj grada.

U stvari, predstavnici u lokalnim skupštinama, u većini slučajeva ne zastupaju glas marginalizovanih grupa, i često, inkluzija u proces donošenja odluka, se kontroliše i sužava od određenih političkih grupacija, koje, zbog političkih i ekonomskih interesa koje štite, sa ciljem povraćaja investicija, ali i da olakšavaju

⁵ Na istom mestu.

⁶ Alexander, D. Citizen Learning, Sustainability and the Education of Citizen Activists, http://newcity.ca/Pages/citizen_learning.html

komercijalne procese žele da ima ekskluzivnost u odlučivanju o gradu⁷, čime sprečavaju marginalizovane grupe od imaju pravo na glas u kreiranju politika o gradu i doprinose na opštu društvenu nejednakost.⁸

* Da se kontroliše gornji paragraf

Dobro urbano upravljanje, kao jedan od osnovnih ideja inkluzivnog grada, imajući čoveka kao centar svojih zabrinutosti, nastoji da izgradi partnerstvo sa građanima i poslovanjima i da doprinese u stvaranju osećaja zajedništva među ljudima.

⁷ Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development (p. 239). Taylor and Francis. Kindle Edition. (2010)

⁸ Basha, R., Urbano planiranje za građane 3, EC Ma Ndryshe, oktobar 2014, http://ecmandryshe.org/repository/docs/150203145824_EC_Planifikim_Urban_per_Qytetaret.pdf

III. Projekat za planiranje učešćem

Inkluzivni grad- Planiranje učešćem za održivi urbani razvoj u Prizrenu" je trogodišnji projekat NVO EC ma ndryshe, čiji je cilj da artikuliše potrebe grupa iz zajednice i da ih tumači u održive urbane planove opštine Prizren. Projekat je podržan od strane Olof Palme International Center i počeo je da se realizuje u januaru 2013. godine.

Grupe iz zajednice sa kojima se radilo na ovom projektu tokom 2015. godine su bile rasute u različitim četvrtima grada i paralelno se razvio i proces zagovaranja i saradnje sa opštinom Prizrena i drugim javnim institucijama kako bi se adresirali zahtevi građana.

Grupe iz zajednice sa kojima se intenzivno radilo u 2013. i 2014. godini u okviru ovog projekta su: žene, starije osobe, mladi ljudi, osobe sa invaliditetom, stanovnici iz siromašnih naselja, kultura i životna sredina. Sa svakom grupom iz zajednice, tokom jedne godine projekta, organizovane su četiri fokus grupe i jedna javna rasprava, a paralelno je obavljen i proces zastupanja i saradnje sa opštinom Prizren i Odeljenjem za urbanizam i prostorno planiranje kako bi se obezbedilo obuhvatanje zahteva građana tokom urbanog planiranja grada.

Osim postupaka mobilizacije i razvoja zajednice, projekat je realizovao niz javnih nastupa, koji su služili kao podsetnik opštinskih obaveza prema građanima i istovremeno su proizveli konkretna rešenja postojećih problema u javnom prostoru.

Urbanističko planiranje na Kosovu je tehnička aktivnost i vode ga eksperti, uglavnom na osnovu postojećih podataka i ima malu povezanost sa okolinom (kontekstom) za koji se izrađuje. Ova praksa uglavnom proizvodi planove koji su izvan kapaciteta za realizaciju

lokalnih samouprava i štaviše, ne odražava realnost na terenu, gde građani nemaju osećaj pripadnosti. Učešće građana je ograničena u određenom periodu od nekoliko dana i to uglavnom nekoliko dana pre konačnog usvajanja planova.

Postoji neposredna potreba za uključivanje interesa i aspiracija građana u urbanističkim planovima, naročito onih grupa koje su lišene adekvatne javne infrastrukture i usluga. Šire učešće građana je bitno da urbanistički planovi budu relevantni i primenjivi. Sveobuhvatnom urbanističkom planiranju pomaže i proces lokalne demokratije ohrabrujući učešće građana na svim nivoima procesa. Ovaj novi pristup urbanizmu (Novi urbanizam) izaziva sadašnji model na Kosovu (socijalističko planiranje gradova), koja daje građanima vrlo malo prostora.

Projekat ima za cilj da ispuni sledeće specifične ciljeve: [a] razvija metodologiju i sveobuhvatni pristup prilikom planiranja urbanizma [b] obezbeđuje kariku koja nedostaje između građana i urbanih planera, [C] razvije osećaj pripadnosti građana u životnu okolinu [D] tumači interese i potrebe građana u održivim urbanističkim planovima, [i] podstiče aktivno učešće ugroženih i marginalizovanih grupa u društvu, [F] promoviše (društveni, ekonomski, onaj od životne sredine i kulturni) integrisani pristup urbanom planiranju.

IV. Struktura i metodologija istraživanja

Za realizaciju ovog istraživanja, kompanija Global Consulting & Development Associates d.o.o. organizovala je istraživanje i pripremala metodologiju rada. Putem ovog istraživanja su kombinovana dva oblika za prikupljanje podataka, **kvantitativni i kvalitativni**. Kvantitativno istraživanje je sprovedeno kroz intervjue sa upitnikom i vršeni su ukupno **499 intervjui** (da li je tačan broj) u devet naselja, uključujući i centar grada. Intervjuisani su bili lica različitih uzrasta i etničkih grupa.

Što se tiče kvalitativnog istraživanja, Global Consulting & Development Associates je to ostvarila kroz organizovanje i sprovođenje jedne **fokus grupe**, sa interesnim grupama, koje su prikazale svoje poglede po pitanju urbanizma u opštini Prizren. Učesnici fokus grupe su bili predstavnici naselja sa kojima saraduje NVO EC ma ndryshe.

Prikupljanje podataka na terenu je vršeno u naseljima sa kojima saraduje organizacija EC ma ndryshe. Obuhvaćena naselja u istraživanju su:

- Centar
- Naselje Bajram Curri
- Naselje tranzita– Arbana
- Naselje Tabakhane
- Naselje Bazhdarhanë
- Naselje Dardania
- Naselje Nënkalaja
- Naselje Qyk Mahalla
- Naselje Ortakoll
- Naselje Tusuzi

Uzorak istraživanja sprovedeno u opštini Prizren na temu " Inkluzivni grad- Planiranje učešćem za održivi urbani razvoj u Prizrenu", realizovan je u oktobru i novembru 2015. godine.

Kvantitativno istraživanje je realizovano u obliku intervjua **licem u lice**, papirom i olovkom. Tehnike uzorka ankete su koristile osnovne podatke. Ukupni postupak prikupljanja podataka je obuhvatio uzorak od 499 intervjua.

Broj popunjenih anketa od strane anketiranih je raspodeljen po naseljima i centru Prizrena.

- Naselja 246 anketa
- Centar 253 anketa

Tabela 1.1: Raspodela anketa prema naseljima

Br.	Naselje	Broj anketiranih
1	Centar Prizrena	253
2	Naselje Bajram Curri	27
3	Naselje Arbana	27
4	Naselje Tabakhane	37
5	Naselje Bazhdarhane	27
6	Naselje Dardania	29
7	Naselje Nën kalaja	17
8	Naselje Qyk Mahalla	29
9	Naselje Ortakoll	28
10	Naselje Tusuzi	25
Ukupno:		499

Oblik izbora anketiranih

Način izbora anketiranih je vršeno prema uzorku slučajnog izbora, gde u svakom naselju, svaki stanovnik koji pripada odgovarajućem uzrastu će imati pravo da učestvuje u istraživanju.

Prvi korak u ovoj metodi je bio izbor naselja, koji u našem slučaju je prikazan u tabeli 1.1. nakon izbora uzoraka (naselja), korak dalje je bio da se identifikuju ulice naselja gde su obavljani intervjui.

Na primer, ako uzmemo naselje Bajram Curi, ili centar Prizrena kao okvir uzorka, sledeća stvar pre obavljanja intervjua će biti identifikacija svih ulica koje će biti pokrivena istraživanjem. To će biti jednaka podela svih ulica grada kako bi se pokrila cela opština i kao ishod, podaci da budu precizniji i nepristrasni.

Nakon što je vršen izbor ulica, onda mi smo rešili polaznu tačku, koja je obično poznato mesto u naselju ili centar grada (recimo, Shadervan).

Iz ove polazne tačke, sakupljači podataka su izabrali jedan pravac za obavljanje istraživanja i uvek je praćen isti sistem. Na osnovu izabranih ulica i broj anketiranih koji su bili meta za to naselje (gde u našem slučaju su bile blizu 20 istraživanja u svakom naselju, od ukupno 9 naselja, i 253 u centru grada -gde se zatvara zagrada?

Sakupljači podataka su sistematski izabrali svaku od 4 kuća za intervju. Ovaj sistematski proces je upotrebljen za svaku ulicu/ svako naselje. U svakoj kući, sakupljači podataka su intervjuisali osobe starije od 18 godina. Izbor anketiranih iz porodica bio je zasnovan na njihovom datumu rođenja, što znači da izabrana osoba čiji je rođendan najbliži februaru je izabran da popuni upitnik. Na ovaj način, svaki anketar je imao jednaku priliku da bude izabran.

Ovaj metod istraživanja je dokazivao tačno prikupljanje podataka. Obično, margina greške u ovoj strategiji je veoma mali, od 2,0% do 2,5% (maksimalno). Razlozi za to su zbog mogućnosti izbora stanovnika što predstavlja demografski sastav zemlje je veća, s obzirom da svaki anketar će imati jednake šanse da bude izabran.

Realizacija Fokus grupe

Deo sprovođenja istraživanja bilo je i organizovanje i razvoj fokus grupe.

Cilj diskusije u fokus grupi je da se razumeju perspektive relevantnog segmenta građana na temu " Inkluzivni grad- Planiranje učešćem za održivi urbani razvoj u Prizrenu".

Diskusije imaju uticaja na izveštaj analize podataka, jer se predstave informacije iz prve ruke od ljudi koji su direktno pogođeni ovom situacijom.

Fokus grupa je organizovana u novembru 2015. godine. U fokus grupi bili su 11 učesnika, koji su bili predstavnici naselja sa kojima saraduje EC ma ndryshe, i oni su dali svoje mišljenje po pitanju urbanizacije u svojim naseljima. Fokus grupa je trajala oko 1 sat i 40 minuta i održan je u Prizrenu.

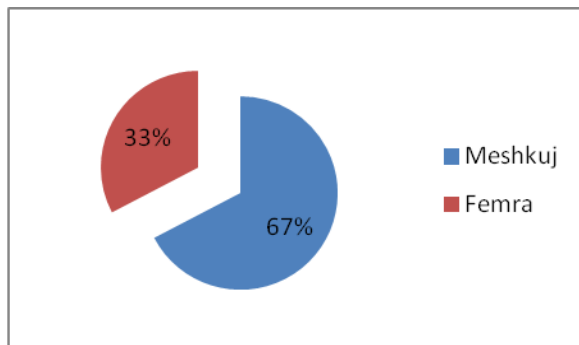
V. Rezultati

Rezultati dobijeni iz uzorka istraživanja, uključuju mišljenje građana Prizrena, o pitanjima koje smo postavili u upitnik pripremljen od EC Ma ndryshe uz saradnji sa GC &DA. Ovaj uzorak uključuje broj od 499 anketiranih u devet naselja i u centar Prizrena. Rezultati aktuelnog istraživanja će biti dopunjeni rezultatima prethodna tri istraživanja sprovedena u poslednje tri godine, "Inkluzivni grad – urbano planiranje za građane". U prvom istraživanju sprovedenom u aprilu 2013. godine bili su obuhvaćeni 249 anketiranih. U drugom istraživanju sprovedenoj u septembru 2013. godine obuhvaćeni su 250 ispitanika. Dok treće istraživanje sprovedeno je u junu 2014. godine, kada istraživanjem je obuhvaćeno 400 ispitanika.

Demografske informacije

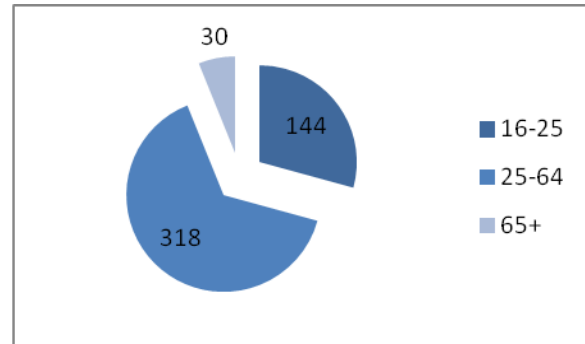
Sastav uzorka istraživanja obuhvata 67% (336) muških i 33% (158) ženskih ispitanika.

Sl. 1.1: Pol

Uzrast ispitanika bio je podeljen u 3 grupe. 29% (144) ispitanika pripada starosnoj grupi od 16-25 godina; 65% (318) pripada starosnoj grupi od 26-64 godina, a poslednja grupa je sastavljena od osoba starijih od 65 godina, a njihovo učešće u ovoj anketi je bilo 6% (30).

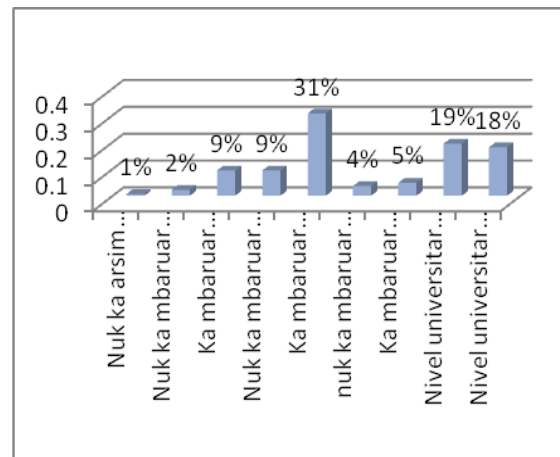
Sl. 1.2: Uzrast uèesnika

Obrazovanje

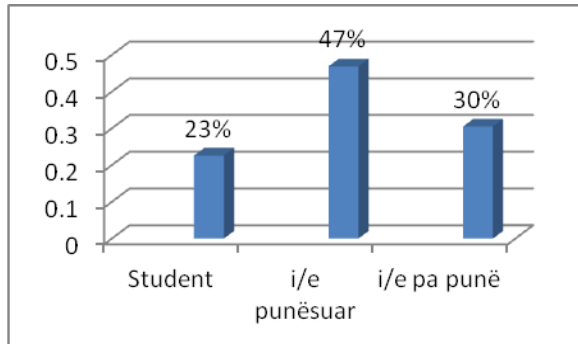
Uglavnom ispitanici koji su učestvovali u anketi su završili srednju školu, a ovaj broj obuhvata **31%** stanovništva iz ankete. Dok je 18% (90) od njih su završili univerzitetsko nivo i diplomirali i samo 1% (3) ispitanika nemaju formalno obrazovanje.

Sl. 1.3: Nivo obrazovanja uèesnika

Radni status

Što se tiče nivo zaposlenosti ispitanika, od 499 ispitanika 482 ispitanika su se izjasnili o svom statusu. Od tog broja, 30% (147) su nezaposleni, 47% (226) su zaposleni i 23% (109) su studenti.

Sl. 1.4: Radni status uèesnika

Rezultati od struènih pitanja dobijenih iz upitnika

Prema dobijenim rezultatima istraživanja vidi se da 58% (288) ispitanika nisu znali/ nisu imali informacije, da li grad Prizren ima urbani plan, dok je 42% (211) od njih su znali.

Poređenje sa prethodnim istraživanjima

U prvom istraživanju (april 2013) 62,7% ispitanika izjavili su da imaju znanje/ informacije da li grad Prizren ima urbanistički plan.

U drugom istraživanju (septembar 2013) 64.3% su tvrdili da znaju/ imaju informaciju da grad Prizren ima urbanistički plan.

Dok u trećem istraživanju (oktobar 2014) 50.3% ispitanika su izjavili da ima znanje/ informacije da grad Prizren ima urbanistički plan.

Od 42% onih koji imaju informacije o urbanističkim planom opštine Prizren, od njih 70% (147) ovu informaciju su dobili iz medija (TV ili štampe), dok 18% njih su dobili informaciju od rodbine.

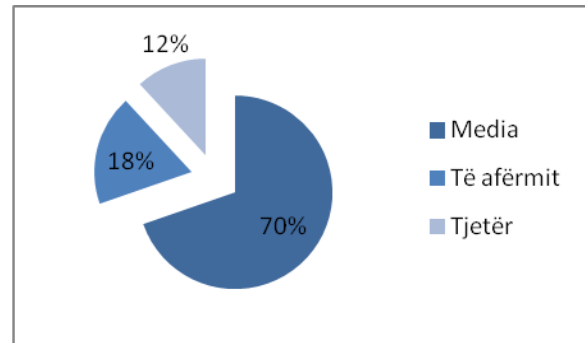
Poređenje sa prethodnim anketama

U prvom istraživanju od 155 (62,2%) ispitanika koji su izjavili da znaju da Prizren ima urbanistički plan, 69% su čuli za urbanistički plan iz medija, 18,7% od rođaka i 12,3% od drugih.

U drugom istraživanju od 157 (67,9%) ispitanika su izjavili da informacije o postojanju urbanističkog plana u Prizrenu su dobili od medija 77,1%, od rođaka 12,1% i 10.8% od ostalih.

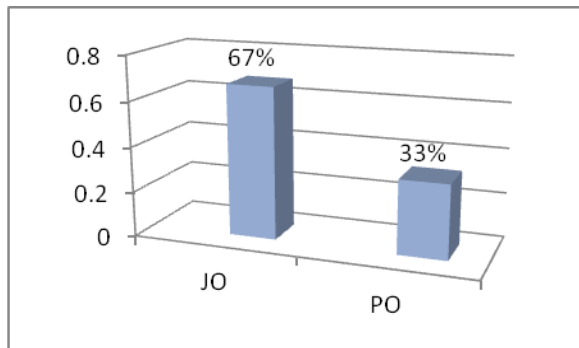
Dok u trećem istraživanju od 151 (50,3%) ispitanika su izjavili da imaju saznanja o urbanističkom planu Prizrena, 35,0% su čuli iz medija, 10,3% od rođaka i 4,0% od ostalih.

Sl 1.5: Odakle se dobili tu informaciju?

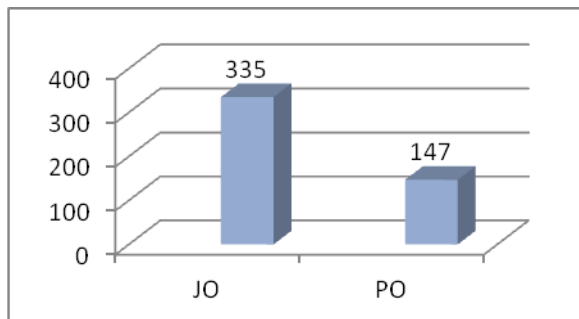
Što se tiče pitanja koliko su građani obavešteni da li mogu da učestvuju u razvoju raznih opštinskih planova, 33% (163) su odgovorili pozitivno, dok 67% (336) su odgovorili da nemaju informaciju.

Sl. 1.6: Da li znate da građani mogu da učestvuju u razvoj opštinskih urbanističkih planova?

Slične vrednosti su i sa pitanjem kako su građani obavešteni da mogu da učestvuju u razvoju raznih planova u svojim naseljima, rezultati pokazuju da 30% ispitanika su već imali ovu informaciju, dok 70% je nemaju; 17 ispitanika nije uopšte odgovorilo na ovo pitanje.

Sl. 1.7: Da li znate da građani mogu da učestvuju u urbanističke planove po naseljima?

Poređenje sa prethodnim anketama

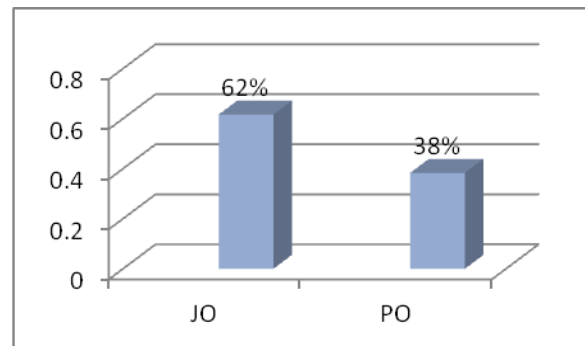
U prvom istraživanju muškarci su izjavili da sa većim procentom da imaju informacije da građani mogu da učestvuju u razvoj raznih planova i propisa koji se odnose na grad 50,5%, dok je samo jedna trećina žena su izjavile da imaju informacije po ovom pitanju.

U drugom istraživanju, kao što se može videti iz gornje slike, postoji značajan porast kod žena koje su izjavile da informacije da građani mogu da učestvuju u izradi planova i raznih propisa, preciznije 69,6% a muškarci sa 69,3%.

U trećem istraživanju muškarci su izjavili u većem broju da imaju informacije da građani mogu da učestvuju u izradi planova i raznih propisa koji se odnose na grad od 39,3%, dok s druge strane 31,7% žena su izjavile da imaju informacije po ovom pitanju.

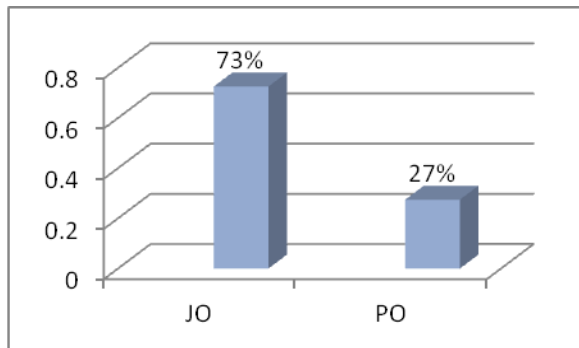
Kada je u pitanju da li su građani u gradu videli pozive ili obaveštenja za javnu raspravu od strane opštine, 62% (283) od njih su odgovorili sa DA, dok je 38% (176) sa NE.

Sl. 1.8: Da li ste videli po gradu pozive/obaveštenja za javnu raspravu od strane opštine?

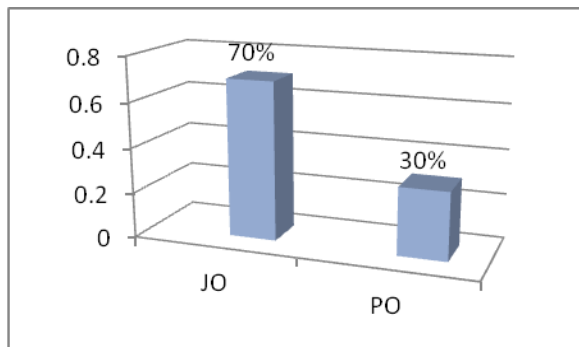
Kada ljudima je postavljeno isto pitanje, samo lokacija je bila u njihovom naselju onda je broj pozitivnih odgovora je smanjen u odnosu na odgovora iznad i 73% (333) odgovorilo je negativno, dok je 27% (126) koji su videli pozivnice na njihova naselja.

Sl. 1.9: Da li ste videli pozive/obaveštenja u vašem naselju od strane opštine za javnu raspravu?

Međutim, kada su građani bili pitani da li znaju da opština organizuje javne rasprave pre odobrenja raznih planova i propise koji se odnose na grad, 70% (321) su odgovorili da nemaju saznanja, dok samo 30% (137) njih imaju informacije u tom pogledu.

Sl. 1.10: Da li ste informisani da opština organizuje javne rasprave pre odobrenja raznih planova i propisa koji se odnose na grad?

Uglavnom isti odgovor je dobijen kada su građani bili pitani da li znaju kada opština organizuje javne rasprave u naselju kao i broj onih koji su bili obavešteni je samo 20% (90).

30% onih koji su odgovorili sa DA, 94% njih nije učestvovao u javnim raspravama, dok samo 6% njih učestvovali su u javnim raspravama i temama koje su uglavnom bile pitanja o putevima/asfaltiranje, ekonomska pitanja, javna rasveta, itd.

Kada je u pitanju da li građani znaju o regulacionim planovima u svojim naseljima i da li su ikada bili pozvani, 92% je odgovorilo negativno, a samo 8% njih bili su deo regulacionih planova.

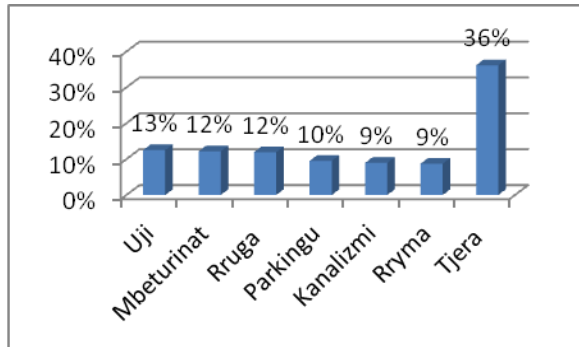
Poređenje sa prethodnim anketama

U prvom istraživanju od procenta građana koji su izjavili da znaju da opština organizuje javne rasprave samo 7.6% njih su izjavili da su učestvovali u bilo kojoj od njih.

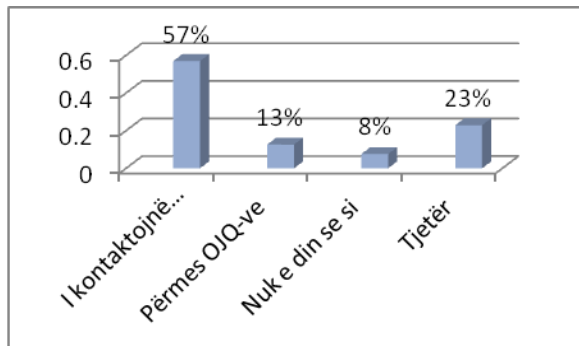
U drugom istraživanju procenat građana koji su izjavili da su imali saznanja da opština organizuje javne rasprave samo 12,6% su rekli da su učestvovali u bilo kojoj od njih. Od rasprave su pomenuti ove: u skupštini opštini; u naselju, u dom kulture, sa organizacijom EC Mandryshe, o centru grada u dom kulture, o uređenju stana i sportskog centra.

U trećem istraživanju, od ukupnog broja lica koja imaju saznanja o organizaciji javnih debata, samo 1,3% njih izjavilo da su učestvovali, 38.3% izjavilo je da nisu učestvovali, a 60,3% su bez odgovora (u ovom broju se obuhvataju oni koji su rekli da nemaju informacije da građani mogu da učestvuju u razvoju različitih planova i propisa koji se odnose na grad).

Što se tiče problema sa kojima se suočavaju građani Prizren, 6 glavnih problema, koji su zabrinuti građani su: ulice, voda, otpad, parkiranje, kanalizacija i struja.

Sl. 1.11: Glavni problemi građana

O tome kako građani artikulišu svoje potrebe u odnosu sa opštinskim vlastima, 57% građana sami se obrate opštinskim vlastima, 13% kontaktiraju putem različitih organizacija, a 8% nemaju nikakvu ideju kako da artikulišu njihove potrebe u odnosu na opštinske vlasti.

Sl. 1.12: Kako artikulišete svoje potrebe u odnosu sa opštinskim organima?

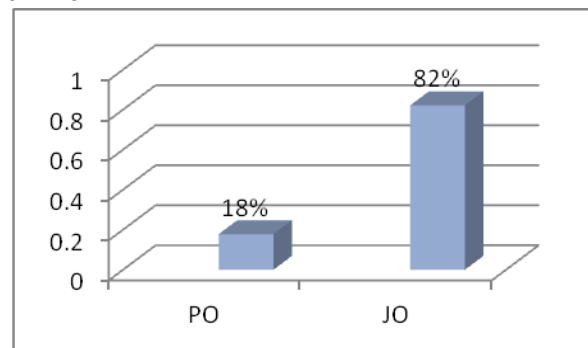
Poređenje sa prethodnim anketama

U prvom istraživanju, većina ispitanika ili 61% su rekli da lično kontaktiraju sa opštinskim vlastima, 30% ispitanika su rekli da ne znaju kako da artikulišu svoje potrebe, dok samo 6% su rekli da to urade kroz raznih udruženja i organizacija. Dok drugi oblici komunikacije je 3,6% kroz članove porodice, četiri su rekli da nisu komunicirali uopšte zbog nedostatka poverenja, pravosudnih organa, preko vođe naselja i peticije.

U drugom istraživanju postoji povećanje procenta građana koji izjave da sami artikulišu svoje potrebe u opštini 72,3% a postoji i pad procenta građana koji izjave da ne znaju kako da artikulišu svoje potrebe sa 30% u prvom istraživanju na 21,3% u drugom istraživanju i 4,4% su izvestili da to rade preko različitih udruženja i organizacija.

U trećem istraživanju veliki deo ispitanika ili 61,7% reklo je da lično kontaktiraju opštinske vlasti, 7,7% je reklo da to vrše kroz razna udruženja i organizacija, 4,7% nisu znali kako da se artikuliše oni imaju potrebe, a 4,0% njih ima druge oblike komunikacije sa opštinskim organima.

Što se tiče građana koji učestvuju u javnim raspravama i koji su pozvani od opštinskih vlasti 82% (410) od njih nisu bili pozvani na javnim raspravama a 18% su bili pozvani. Od tog broja, ispitanici su izjavili da 47% učestvovali u raspravi i 53% nisu učestvovali u raspravi, iako su bili pozvani.

Sl. 1.13: Da li ste pozvani na javnu raspravu od strane opštinskih vlasti u vezi nekog određenog pitanja?

Poređenje sa prethodnim anketama

U prvom istraživanju, samo 15,7% građana su izjavili da su dobili poziv od opštinskih vlasti za javne rasprave o različitim pitanjima grada. Slični rezultati su pronađeni i u drugoj anketi u kojoj 14,7% građana je izjavilo da su pozvani na javnim raspravama koje organizuje opština.

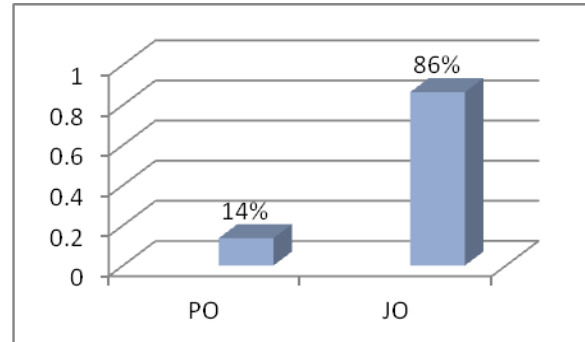
Od 15,7% građana koji su dobili poziv za raspravu opština u prvom istraživanju samo 1/4 od njih su učestvovali na sastancima u kojima su pozvani. Od 10 građana koji su učestvovali na sastancima su pomenuti ovi sastanci: za obrazovanje, za RAE zajednicu, upravljanje otpadom, uređivanje imovine, uređivanje naselja, o ulici kovača, za ženska prava i nasilje u porodici. U drugom istraživanju 14,7% građana su izjavili da su dobili poziv da učestvuju u javnim raspravama samo 14% njih su odgovorili pozivu a 86% pozvani nisu učestvovali u istraživanju.

U trećem istraživanju, na pitanje da li su pozvani na neku javnu raspravu, 11,0% stanovništva su dobili poziv od opštinskih vlasti, za razliku od 87,3% onih koji nisu bili pozvani. Od onih koji su primili poziv samo 5,0% njih učestvovao na sastancima za koje su pozvani. Od ukupnog broja stanovnika, lica koja su učestvovala u javnim raspravama su razgovarali o raznim pitanjima kao što su: životna sredina, izrada novog urbanističkog plana, kanalizacija i asfaltiranje naselja, projekti Crvenog krsta u Prizrenu, za stanove u naselju kao i za uređenje prostornog planiranja.

Kada je građanima postavljeno isto pitanje, ali u ovom slučaju poziv je došao od organizacija, onda 86% ljudi je odgovorilo negativno a 14% njih je izjavilo da su pozvani na javne rasprave

od strane organizacija. Od ove grupe, 48% (33) od njih su učestvovali u raspravi i 52% nisu učestvovali u javnoj raspravi.

Sl: 1.14: Da li ste pozvani na neku javnu raspravu od organizacija o određenom pitanju?

Poređenje sa prethodnim anketama

U prvom istraživanju, 13,7% građana je izjavilo da su pozvani od strane nevladinih organizacija ili civilnog društva za određenu raspravu. Od onih koji su dobili poziv za javnu raspravu od NVO 41,2% je izjavilo da su učestvovali u sastancima na poziv civilnog društva ili NVO, a 58,8% je reklo da nisu učestvovali. Od onih koji navodili vrstu sastanka, samo četiri su bili povezani urbanističkom planu ili urbanističkom planiranju.

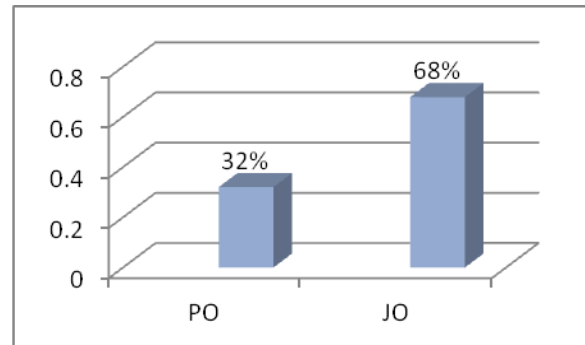
U drugom istraživanju samo 8,2% stanovništva je izjavilo da su pozvani na javnu raspravu od strane civilnog društva/NVO vezano za određenu raspravu. 21 ispitanik ili 8,2% ispitanika koji su dobili poziv samo 6 od njih ili 28,6% koji su dobili poziv odgovorili su na pozive. Teme iz ovih sastanaka su bili navedene: crveni krst za humanitarne svrhe, Zavod za

zapošljavanje, KDI, Save the Children i vezano za urbanizam.

U trećem istraživanju ispitanici su izjavili da sa procentom od 19.30% su pozvani da učestvuju u raspravama organizovanih od nevladinih organizacija ili civilnog društva za određenu raspravu. Od onih koji su dobili pozive 10,7% njih je učestvovalo na sastancima za koje su dobili poziv. Od organizacije koje su učestvovala u javnim raspravama, raspravljana pitanja su: infrastruktura, budžet za osobe sa invaliditetom, za akcione planove za Rome, za planiranje budžeta, za srednjoročni okvir budžeta za obrazovanje/ vaspitanje, za javnu rasvetu, za planiranje urbanizma, za socijalne slučajeve, za uređivanje grada, za groblje- kompleks u Landovici, uređenje stepeništa za Tvrđavu, uređenje zgrade Prizrenske lige, uredbe o volontiranju, sportu, za ženska prava i rodnu ravnopravnost i za kulturno nasleđe.

Što se tiče saradnje građana za pokretanje različitih inicijativa za rešavanje problema u njihovim naseljima, ispitanici su izjavili da 32% (159) bili su deo inicijativa da se vrše promene u njihovim naseljima, dok 68% (431) to nisu uradili.

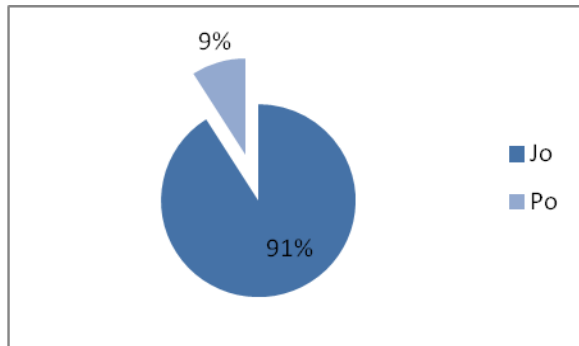
Sl. 1.15: Da li ste lično ili u grupi sa ostalim građanima pokušali da pokrenete bilo kakvu inicijativu za rešavanje bilo kog problema vašem naselju/ mahali u poslednjih nekoliko godina?

32% ispitanika koji su započeli različite inicijative, uglavnom dopise/zahteve opštini da se poboljšaju određene stvari, žalba prema opštini, itd, od kojih samo 71 lica su odgovarali na pitanje kakva je bila reakcija gradonačelnika, odnosno da li su preduzete akcije, i da li je problem konačno rešen, odgovori su: 48 od njih su rekli da nisu imali nikakvu povratnu informaciju od opštine, a 62 od njih su izjavili da nije preduzeta nijedna mera u tom pravcu; dok što se tiče rešavanja problema, 23 osobe su izjavili da problem nije konačno rešen, a 16 su izjavili da u njihovom naselju problem je rešen.

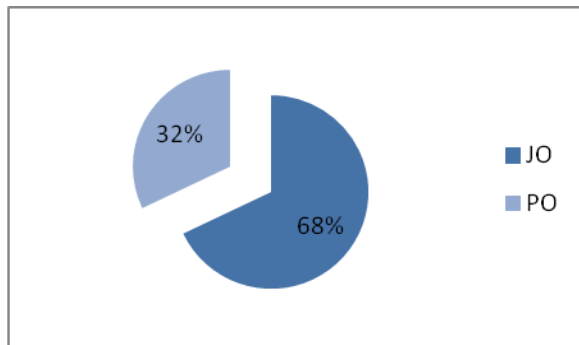
Kada su građani bili pitani da li su imali mogućnost da njihove probleme artikuliraju i predstavljene gradonačelniku, 91% (454) od njih nikada nisu imali priliku da predstave svoje probleme ispred gradonačelnika dok samo 9% (45) od njih su se izjasnili pozitivno.

Sl. 1.16: Da li ste imali priliku da predsedniku opštine predstavite aktuelne probleme?

Što se tiče udruživanja/lokalne konsultacije u naselju, 68% (339) građana odgovorili su da ne postoji lokalna forma organizacije i 32% (160) njih rekli su da postoji. Oni su takođe izjavili da mesta gde se oni obično sastaju za raspravu o problemima koje se tiču njihovih naselja su: lokali blizu naselja, škole, čajdžinice, a takođe sastanci se održavaju i na ulici/mahali.

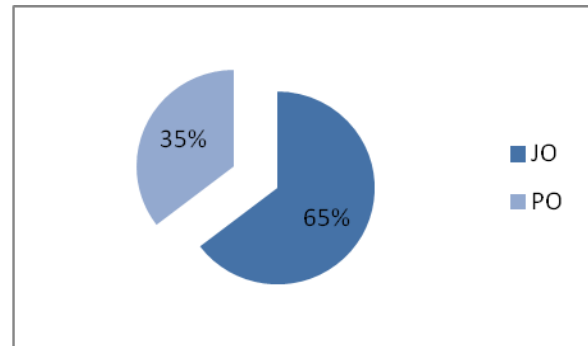
Sl. 1.17: Da li postoji neka forma organizovanja/lokalne konsultacije u vašem naselju?

Kad su građani upitani dali opština podstiče funkcionisanje lokalnih saveta u naselju, 80% njih su izjavili da opština ne podstiče ovakva udruživanja dok samo 20% (102) izjavili sa potvrdno.

U vezi korišćenja javnih prostora u naselju građani su izjavili da u 65% slučajeva oni ne koriste javne prostore, i 35% da koriste.

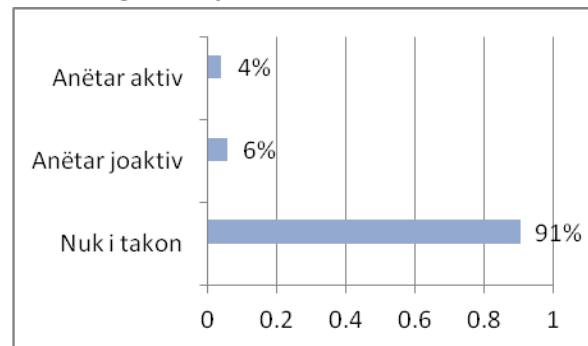
Sl. 1.18: Da li koristite i kako javne prostore u vašem naselju?

Korišćenje javnih prostora uglavnom je u vezi pešačenja, korišćenje parka i sporta.

Procenat građana koji su aktivni, angažovani u raznim udruženjima je 4%, dok 6% njih izjavili su da su bili angažovani u udruženjima ali da više nisu, i 90% su izjavili da ne pripadaju nijednom udruženju.

Sl. 1.19: Procenat građana koji su članovi raznih organizacija

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

Od prvog istraživanja proističe da:

- 4.8% aktivnih građana su u političkim partijama,
- 4.4% u organizacijama umetnosti, kulture i obrazovanja i

- 4.3% u religioznim organizacijama.

U drugom istraživanju, proističe da najveći procenat aktivnih građana u organizacijama su:

- sindikati sa 6.4% aktivnih članova,
- sportsko – rekreativne organizacije sa 5.6% aktivnih članova
- političke partije sa 3.2% kao aktivni članovi.

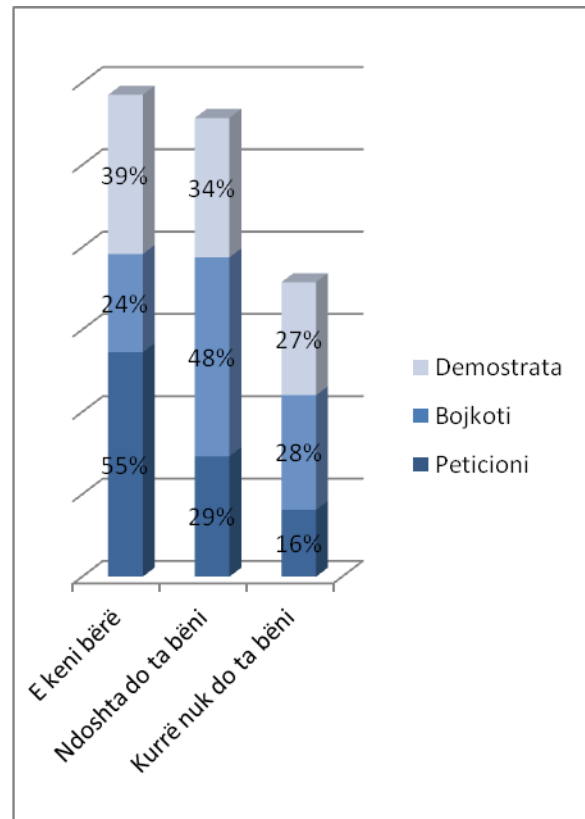
U trećem istraživanju najveći procenat aktivnih građana u organizacijama je kao sledeće:

- političke partije sa 10%,
- sportska i rekreativne organizacije sa 8.0%
- organizacije umetnosti, kulture i obrazovanja sa 7.0%,
- 6.7% religiozne organizacije.

Kada su građani upitani da li su ikada potpisali peticiju 55% njih je izjavilo da jesu, 29% su izjavili da bi možda potpisali, dok 16% njih izjavili su da ne bi potpisali.

Što se tiče udruživanju u bojkot, 24% su izjavili da jesu, 28% bi se udružili, i 28% da ne bi se nikada udružili. Takođe, i na pitanje za učešće u mirnim demonstracijama, rezultati su 39%, 34% odnosno 27%.

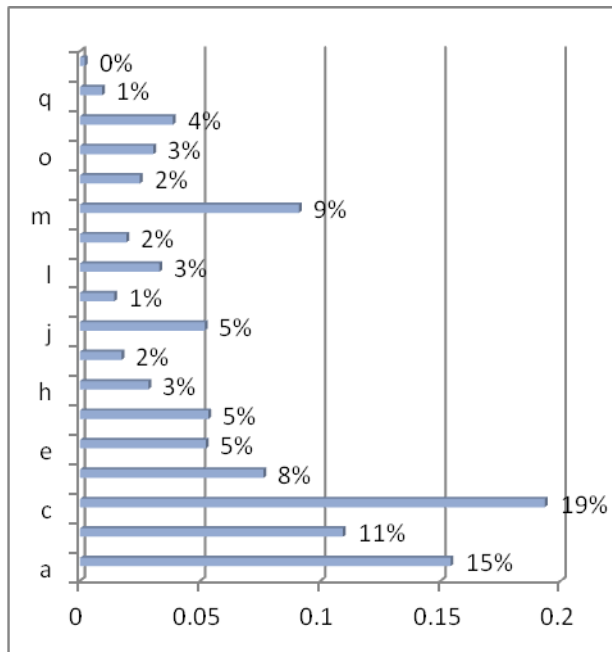
Sl. 1.20: Učešće građana u potpisivanju peticija, udruživanju na bojkot, i učešće u mirnim demonstracijama

Pitanje za sve ispitanike

Deo istraživanja su bila i nekoliko sveobuhvatna pitanja, čiji su ciljevi bili neka od urbanističkih pitanja opštine Prizren. U ovom delu, od građana se zatražilo da navedu 4 od najvažnijih problema, koje opštinski organi treba da reše.

Sl. 1.21: Sa donje liste urbanističkih pitanja odaberite 4 pitanja koja su najvažnija a koja zahtevaju rešenje strane opštinskih organa:

Pet pitanja koja su najčešće navedena od strane građana su:

1. Blokada trotoara sa vozilima - 19%
2. Nedostatak zelenih površina u gradu – 15%
3. Nedostatak javnih parkova – 11%
4. Nelegalna gradnja – 9%
5. Nedostatak održavanja ulica – 8%

Kod prvog pitanja koja ima najveći broj žalbi, "blokada trotoara" građani su 86% (327) odgovorili da su blokirana od motornih vozila, a u manjem procentima su izjavili da su trotoari blokirani od prodavnica sa 4%, pokretnih prodavaca sa 4% i drugim stvarima 5%.

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

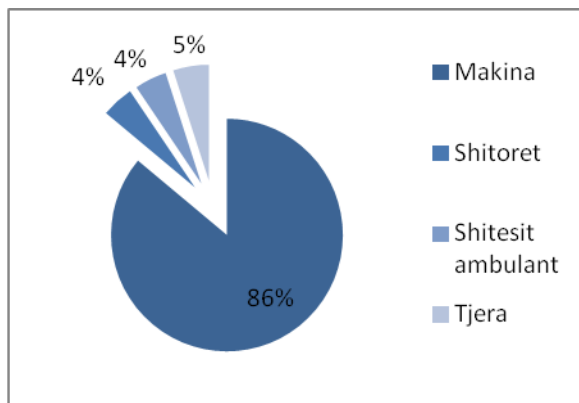
U prvom istraživanju, građanima su predstavljena 20 različita pitanja urbanizma i

grada i zatraženo je da odaberu 4 pitanja koja moraju imati ozbiljniji pristup od strane opštinskih organa. Analiza je napravljena za sve opcije ako je to od intervjuisanih građana navedeno kao pitanje. Pitanja koja su spomenuta od 63.1% ispitanih je blokada trotoara vozilima, drugo je nedostatak održavanja trotoara tokom zime sa 42.6%, 35% je nelegalna gradnja, nedostatak zelenih površina 29% kao četvrto, peto je otežano kretanje za lica sa ograničenim sposobnostima, šesto problemi sa vodovodom i sedmo visokogradnja.

U drugom istraživanju o pitanjima u vezi urbanizma postavljeno je pitanje nelegalne gradnje i uništavanje istorijskog centra. Slično kao u prvom ispitivanju, od ispitanika se zatražilo da identifikuju četiri pitanja koja su za njih zabrinjavajuća. Analiza podataka pokazuje da četiri glavna pitanja za građane Prizrena su: blokada trotoara vozilima 64.3%, nelegalne gradnje 44.6%, nedostatak održavanja trotoara tokom zime sa 41.8% i četvrto uništavanje istorijskog centra Prizrena sa 36.3%. Važno je napomenuti da ostali rezultati kao što su npr. problemi kretanja lica sa ograničenim sposobnostima i nedostatak zelenih površina, predstavljeni su kao problemi i u drugom istraživanju i procenti su slični.

U trećem istraživanju, građanima su postavljena 20 različitih pitanja u vezi urbanizma i grada Prizren, od njih je zatraženo da odaberu 4 opcije od onih što po njima su najvažnija da se reše. Analiza je izvršena za sve opcije a kao prvi problem je naveden blokada trotoara vozilima u procenat od 72.4%, sledi nelegalne gradnje od 44%, onda nedostatak zelenih površina u gradu sa 42%, 18.6% su problemi sa infrastrukturom (kanalizacija i vodovod), nedostatak održavanja puteva je 18.3% kao i dečija obdaništa sa 17.6%. Ako se uporede prva tri istraživanja, proizilazi da akutan problem grada Prizren je blokada trotoara.

Sl.1.22: Specifični problemi u vezi blokada trotoara:

Pitanja za penzionere

Slična pitanja su postavljena i za penzionere iz opštine Prizren. Njihova gledišta u odnosu na problematična pitanja u njihovim naseljima pokazuje da pitanje blokade trotoara – 19% (20) takođe ostaje i za penzionere najproblematičnije pitanje.

Ostali problemi sa kojima se penzioneri suočavaju su nedostatak mesta za susretanja za penzionere/rekreativni prostori, gde 18% (19) uzorka stanovništva su ovo naveli kao problematično pitanje.

Takođe nedostatak zelenih površina i javnih parkova za penzionere predstavlja problematično pitanje.

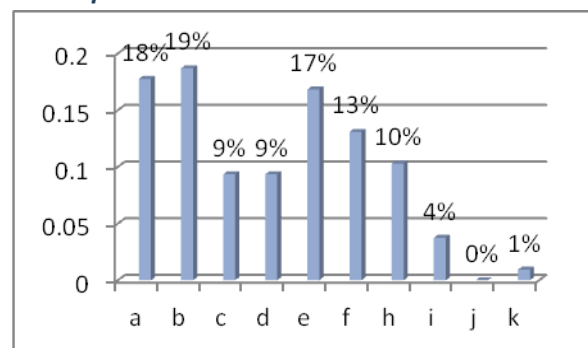
Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

U prvom istraživanju 12% ukupnog uzorka bili su starija od 65 godina i ovi ispitanici osim što su odgovorili na pitanja koja su gore navedena, od njih je zatraženo da od grupe urbanih pitanja odaberu 3 ključna pitanja koja su relevantna za ovu starost. 80% ispitanih starija od 65 godina misle da nedostatak prostora namenjena za susretanja najstarijih je kao prvo pitanje, 50% blokada trotoara i sa 30% je održavanje trotoara tokom zime i nelegalne gradnje.

U drugom istraživanju od uzorka koji su bili penzioneri stariji od 65 godina, četiri glavna pitanja po ovom stanovništvu su: blokada trotoara vozilima 69.7%, mesto za susretanja/rekreativni prostori 51.5%, nelegalna gradnja 42.4%, i nedostatak zelenih površina kao četvrto pitanje sa 33.3%.

U trećem istraživanju sa procentom od 76% je nedostatak mesta za susretanja/rekreativni prostori, drugo sa 44% je blokada trotoara sa vozilima i treće je pristup zdravstvenim institucijama sa procentom od 44%.

Sl. 1.23: Od donje liste urbanističkih pitanja odaberite 3 pitanja koja su najvažnija a koja zahtevaju rešenje od opštinskih organa za vas i ostale penzionere u Prizrenu:

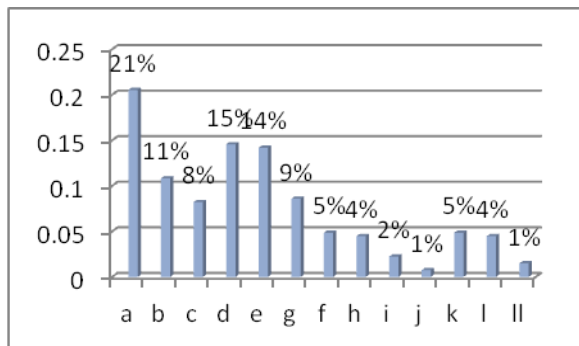
Pitanja za žene

I ženski rod je takođe bio cilj za određena pitanja.

Od grupe žena, problem blokade trotoara takođe nastavlja da bude jedan od ključnih problema. Međutim, osim toga nedostatak zelenih površina zajedno sa javnim parkovima su 3 glavna pitanja koja žene u opštini Prizren imaju.

1. Blokada trotoara – 21% (55)
2. Nedostatak zelenih površina – 15% (39)
3. Nedostatak javnih parkova – 14% (38)

Sl. 1.24: Od donje liste urbanističkih pitanja odaberite 3 pitanja koja su najvažnija a koja zahtevaju rešenje od strane opštinskih organa za vas i ostale žene u Prizrenu:

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

U prvom istraživanju kao pitanje spomenuto od više od pola žena građanki je, 66% blokada trotoara sa vozilima, drugo je nedostatak održavanja trotoara tokom zime sa 43.1%, 30.6% je nelegalna izgradnja, nedostatak

zelenih površina 30.6% kao četvrto, peto je problemi sa kretanjem lica sa ograničenim sposobnostima, šesto nedostatak obdaništa za decu i sedmo vodovod.

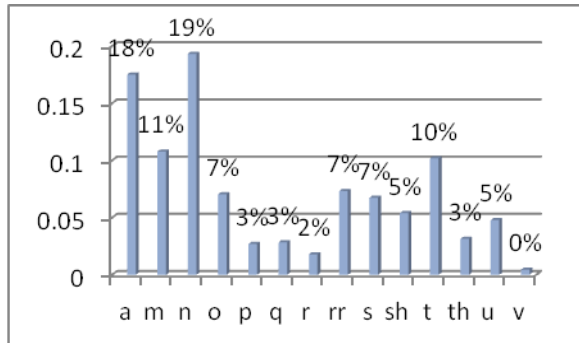
U drugom istraživanju kao pitanje koje je spomenuto od više od pola žena građanki 58.5% je blokada trotoara vozilima, drugo je nedostatak održavanja trotoara tokom zime sa 50.4%, 40.6% su nelegalne izgradnje, kao četvrto problemi kretanja građana sa posebnim potrebama 34.8% i peto je uništavanje istorijskog centra Prizrena.

U trećem istraživanju, 57% uzorka su bile žene starije od 16 godina i u pitanja namenjena za ovaj uzorak kao prvo navedeno je bezbednost na putevima sa 62%, drugo blokada trotoara sa vozilima 60% i sa 35% održavanje trotoara tokom zime.

Pitanja za mlade

Sastavni deo istraživanja je bio i mišljenje mladih opštine i koji su 3 glavni urbanistički problemi, sa kojima se oni najčešće suočavaju, a takođe i kod grupe mladih problem blokade trotoara vodi sa 19% (129) ispitanika. Nedostatak zelenih površina i javnih parkova su dva druga pitanja sa kojima se mladi Prizrena suočavaju i rezultati su 11% odnosno 18%. Dok pitanje preopterećenosti škola sa smenama je rezultiralo kao manje problematično pitanje, sa samo 2% (12) ispitanika.

Sl. 1.25: Od donje liste urbanističkih pitanja, odaberite 3 kao najvažnija a koja zahtevaju rešavanje od strane opštinskih organa za vas i ostale mlade u Prizrenu:

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

U prvom istraživanju 24.9% uzorka su bili mladi ispod 26 godina starosti, kao tri glavna problema odabranih od mladih su kao u donjoj slici. Kao glavna pitanja koje su naveli je održavanje trotoara tokom zime, drugo je blokada trotoara sa vozilima sa 43.5% i treće nedostatak funkcionalnih prostora sa teatrom-bioskopom a sledi četvrto nedostatak rekreativnih prostora.

U drugom istraživanju kao prvo pitanje je navedeno blokada trotoara sa vozilima sa 42%, nelegalna izgradnja 39.5% kao drugo, nedostatak kulturnih i rekreativnih prostora sa 32.1% i četvrto je nedostatak zelenih površina.

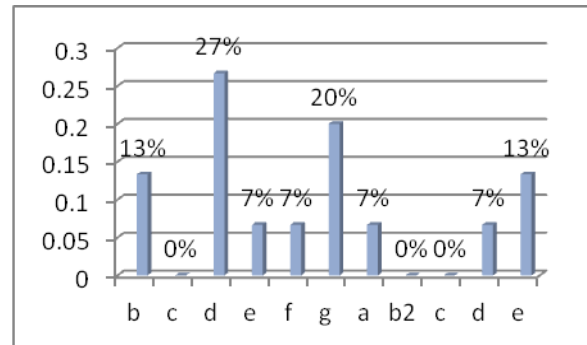
U trećem istraživanju mladi od ukupnog uzorka sa posebnim pitanjima trebali su odabrati 3 glavna pitanja kao najproblematičnije za njih. U prvom se rangira nedostatak rekreativnih prostora - 48.4%, sledi blokada trotoara sa vozilima sa 41.8% i treće je nedostatak kulturnih prostora za koncerte/bioskopi sa 35.2%.

Pitanja za lica sa posebnim potrebama

Što se tiče lica sa posebnim potrebama 3 najproblematičnija pitanja su: blokada trotoara sa vozilima sa 27%, nedostatak javne rasvete sa 20%, problemi u kolektivnim stanovima 13%, i

nedostatak pristupa u javnom prevozu za lica sa ograničenim sposobnostima sa 7%.

Sl. 1.26: Od donje liste urbanističkih pitanja odaberite 3 kao najvažnija a koja zahtevaju rešavanje od strane opštinskih organa za vas i ostale LPP-ima u Prizrenu:

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

U prvom istraživanju, intervjuisane su ukupno 7 organizacija i ključni problemi navedeni od ovih organizacija su kao sledeća:

- 71.4% kažu da je važan problem nedostatak pristupa lica sa posebnim potrebama javnom prevozu,
- 71.4% je nedostatak rampi za pristup javnim institucijama,
- 42.9% nedostatak znakova za slepa lica,
- Blokada trotoara sa 28.6%.

U trećem istraživanju prema predstavnicima organizacija za lica sa posebnim potrebama, koja su intervjuisana (23 njih), rezultirala su 4 glavna pitanja, koja su rangirana kao sledeće:

- 66.7% - blokada trotoara sa vozilima,
- 33.4% - nedostatak veza javnog transporta,
- 33.9% - nedostatak održavanja ulica, i
- 33.9% problemi kretanja za lica sa posebnim potrebama.

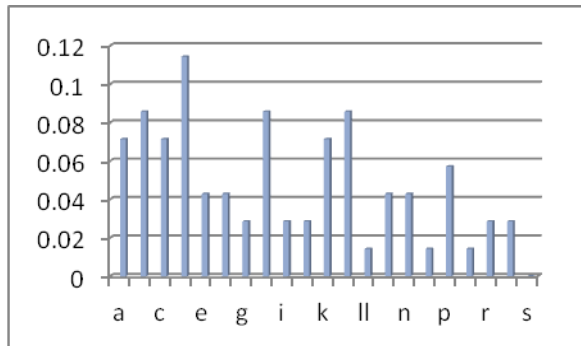
Pitanja postavljena za predstavnike organizacija u gradu Prizren

I predstavnici organizacija su bili deo cilja istraživanja. Kada su predstavnici organizacija

upitani koji su 3 glavni problemi koji izazivaju zabrinutost, odgovorili su:

1. Blokada trotoara sa vozilima – 11%
2. Nedostatak zelenih površina – 9%
3. Nedostatak javne rasvete – 9%
4. Nelegalne izgradnje – 9%
5. Problemi sa higijenom u kolektivnim stanovima – 7%
6. Nedostatak javnih parkova – 7%
7. Nedostatak kulturnih prostora za koncerte /bioskopi – 7%

Sl. 1.27: Od donje liste urbanističkih problema odaberite 3 pitanja koja su najvažnija a koja zahtevaju rešenje od opštinskih organa za vas i ostale organizacije u Prizrenu:

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

Od 242 ispitanika predstavnika raznih organizacija, korisnici socijalne pomoći, zaposleni i nezaposleni mladi, zaposlene i nezaposlene žene i penzioneri, pokazalo se da su pet ključnih pitanja za njih sledeća:

- 65.7% blokada trotoara vozilima,
- 4.5% nelegalna izgradnja,
- 43% problemi kretanja za lica sa ograničenim sposobnostima,
- 38.4% nedostatak održavanja trotoara tokom zime i
- 29% visokogradnja u gradu.

Od 250 ispitanika u drugom istraživanju predstavnici raznih organizacija, korisnici socijalne pomoći, zaposleni i nezaposleni mladi, zaposlene i nezaposlene žene i penzioneri

pokazalo se da pet glasni pitanja za njih su kao sledeće:

- 60% blokada trotoara vozilima,
- 49.2% nelegalna gradnje,
- 42.8% problemi kretanja za lica sa ograničenim sposobnostima,
- 40.8% uništavanje istorijskog centra Prizrena,
- 32.4% nedostatak održavanja trotoara tokom zime
- 29% visokogradnja u gradu.

U trećem istraživanju kao glavno pitanje za ovo stanovništvo identifikovano je:

- 48.1% zagađenje okruženja (vazduh i reka),
- 46.1% uništavanje životne sredine
- 33.5% nedostatak jednog održivog plana za razvoj životne sredine
- 32.9% blokada trotoara sa vozilima.

Nivo odobranja građana po raznim pitanjima

Kada je reč o nivou odobranja građana po raznim pitanjima od njih je zatraženo da ocene od 1 do 10 (broj 1 je vrlo slaba ocena, dok 10 vrlo dobra ocena) građani su se izrazili prema sledećim podacima:

- a. Zelene površine u gradu – 19% građana je ocenilo sa 1.
- b. Održavanja liftova u kolektivnim zgradama – 26% građana je ocenilo sa 1.
- c. Biciklističke staze – 59% građana je ocenilo sa 1.
- d. Broj javnih parkova – 23% građana je ocenilo sa 1
- e. Održavanja trotoara za parkiranje – 40% građana je ocenilo sa 1.
- f. Održavanje puteva – 57 % građana je ocenilo od 1-5.
- g. Održavanje puteva tokom zime – 28% građana je ocenilo sa 1.
- h. Broj dečijih obdaništa – 57% građana je ocenilo od 1-5.

- i. Sistem obrazovanja – 60% građana je ocenilo od 1-5.
- j. Javna rasveta – 57 % građana je ocenilo od 5-10.
- k. Veze javnog prevoza – 59% građana je ocenilo od 5-10.
- l. Broj rekreativnih prostora – 18% je ocenilo sa 1.
- ll. Broj kulturnih prostora koncerti/bioskopi – 20% građana je ocenilo sa 1.
- m. Nelegalne gradnje – 45% građana je ocenilo sa 1.
- n. Visokogradnja – 40% građana je ocenilo sa 1.
- o. Pružana mogućnost kretanja lica sa posebnim potrebama (razne grupe) – 51 građana je ocenilo sa 1.
- p. Kanalizacija – 52% građana je ocenilo od 1-5.
- q. Snabdevanje vodom – 28% građana je ocenilo sa 10.
- r. Kvalitet pijaće vode – 27% građana je ocenilo sa 10.
- s. Mesta susretanja/prostori za stare/penzionere – 70% građana je ocenilo od 1-5.

Pitanja sa najslabijom ocenom

Od 20 pitanja opisanih gore, 5 sa najslabijom ocenom su:

1. Biciklističke staze – 92% je ocenilo od 1-5, dok 59% je ocenilo sa 1 (vrlo slabo).
2. Pružana mogućnost za kretanje lica sa ograničenim sposobnostima (razne grupe) 85% je ocenilo od 1-5, dok 51% je ocenilo sa 1 (vrlo slabo).
3. Nelegalna gradnja – 80% je ocenilo od 1-5, dok 45% je ocenilo sa 1 (vrlo slabo).
4. Visokogradnja u gradu - 75% je ocenilo od 1-5, dok 40% je ocenilo sa 1 (vrlo slabo).

5. Održavanje trotoara za parkiranje - 79% je ocenilo od 1-5, dok 40% je ocenilo sa 1 (vrlo slabo).

Pitanja sa najvišom ocenom

Od navedenih pitanja dva su dobila najviše ocene, a to su:

1. Snabdevanje vodom – 66% je ocenilo od 5-10, dok 28% je ocenilo sa 10 (vrlo dobro).
2. Kvalitet pijaće vode – 66% je ocenilo od 5-10, dok 27% je ocenilo sa 10 (vrlo dobro).

Upoređivanje sa prethodnim anketiranjima

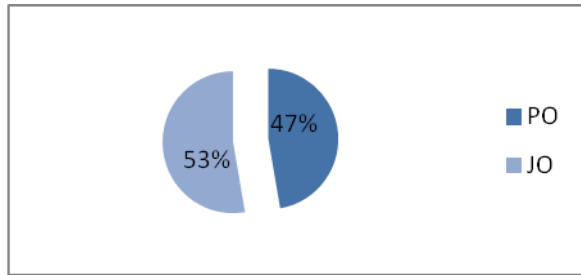
U prvom istraživanju najniži nivo odobravanja je navedeno u vezi učinjenog za kretanje lica sa posebnim potrebama, drugo o kretanju za pešake, treće za kulturne prostore, četvrto građani nisu zadovoljni učinjenim u vezi sa nelegalnom gradnjom i peto sa najnižim presekom odobravanja je navedeno održavanje trotoara tokom zime.

U drugom istraživanju kao i u prvom građani su najmanje bili zadovoljni učinjenim u vezi rešavanja problema za građane sa posebnim potrebama, sledi onime šta je učinjeno za oslobađanje trotoara od vozila, zatim za nelegalne gradnje i četvrto šta je učinjeno zbog nedostatak održavanja trotoara tokom zime.

U trećem istraživanju primećuje se da najviši nivo odobravanja je u vezi sa snabdevanjem vodom 7.2%, sledi kanalizacija 6.8%, 6.6% sa javnim prevozom, 6.6% sa javnom rasvetom i 6% sa održavanjem puteva. Dok nizak nivo odobravanja je za pitanja kao: nelegalne gradnje 2.1%, pružana mogućnost za kretanje lica sa posebnim potrebama 2.4%, visokogradnje u gradu 2.8%, sa održavanje trotoara za parkiranje 2.8% i sa 3.2% održavanje trotoara tokom zime.

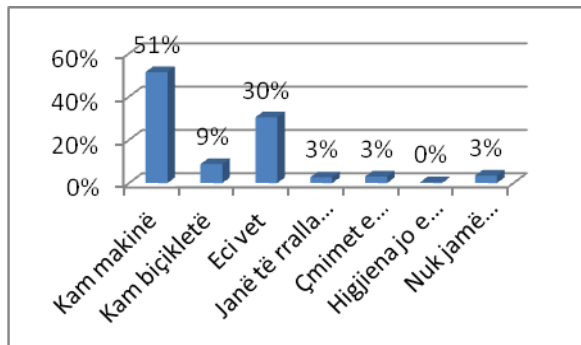
Što se tiče pitanja dali građane koriste javni prevoz 53% (263) je izjavilo da ne koriste javni prevoz, dok 47% (236) je izjavilo da koriste.

Sl. 1.28: Da li koristite javni prevoz u Prizren?

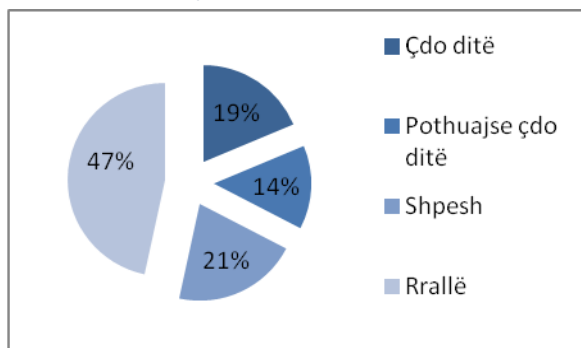
Od grupe koja je izjavila da ne koristi javni prevoz 51% njih ne koristi zato što imaju vozila, dok 30% su rekli da sami vole da pešače.

Sl. 1.29: Ako ne, koji su razlozi?

Druga grupa koja se pozitivno izjasnila, upitani su koliko često koriste javni prevoz 47% njih je izjavilo da ga retko koriste, dok 33% je izjavilo da često koriste ili skoro svaki dan.

Sl. 1.30: Ako DA, koliko često koristite?

Dobijeni rezultati od fokus grupa

Takođe i od fokus grupa pitanja koja su razmatrana su u vezi sličnih pitanja koja su upitana preko upitnika.

Prisutni u raspravi su bili 12 učesnika, od njih 4 ženskog roda i 8 od muškog roda. Svaki učesnik je predstavio određeno naselje u opštini Prizren, naselja koja su bila i deo istraživanja na terenu, uključujući naselje Arbana, Quk Mahala, Tabakhane, i Centar. Prisutni u fokus grupi bili su i predstavnici organizacije OPMDK i KDI.

Sastanak je održan 12. novembra 2015. godine od 18:00 časova do 19:30, u kancelariji NVO EC Ma Ndryshe u Prizren.

Fokus grupa je vođena od jedne zvaničnice kompanije Global Consulting & Development Associates D.O.O i jednog asistenta.

Tema rasprave

Tema rasprave fokus grupe je rezimirao pitanja koja su postavljena u upitniku i šire.

Na početku od učesnika zatraženo je da se predstave i da kažu koje naselje predstavljaju.

Posle se direktno raspravljalo o urbanističkim pitanjima u njihovim naseljima, problemi sa kojima se ta naselja suočavaju i odnosi sa opštinom.

Raspravu su počeli učesnici pojedinačno i u prvom trenutku rasprave naišli smo na problem gradnje bez dozvola u opštini Prizren i ostalim problemima koja proističu od ovih nelegalnih gradnji kao što su:

- Parking
- Zauzimanje trotoara
- Kanalizacija
- Nedostatak zelenih površina
- Oštećivanje istorijskih spomenika

Najpre, učesnici su upitani da li znaju da grad Prizren ima urbanistički plan i svi su odgovorili

da imaju tu informaciju ali problem je u tome koliko se taj plan poštuje od opštine i građana Prizrena.

Tokom rasprave, učesnici su istakli da ključni problem koje onemogućava normalan život u njihov grad je problem gradnje bez dozvola i prateći problemi koja proističu kao posledica tih gradnji.

U pomenutom primeru u naselje Tabakhane, predstavnik tog naselja je izrazio svoju zabrinutost i svih stanovnika tog naselja zbog izgradnje gradske biblioteke u tom naselju. Razlog zabrinutosti je to što izgradnjom u prostoru naselja Tabakhane, to naselje se prenatrpava, broj vozila će se povećati (iako je predstavnik istakao da i bez gradnje, parkiralište predstavlja veliki problem za to naselje) i time oštećuje se putna infrastruktura tog naselja.

Osim oštećenja infrastrukture najveći problem je uništavanje kulturnog nasleđa na Kosovu. Na mestu gde se planira izgradnja gradske biblioteke, ona se nalazi blizu jedne stare škole, "Ruzhdija e Vjetër", koja datira od 1874 godine i zbog toga zaštićena je kao kulturno nasleđe od Ministarstva za Kulturu Republike Kosovo.

Zona gde je ova stara škola izgrađena prema urbanističkom planu Prizrena treba da ostane takva i ne dozvoljavaju se nove gradnje blizu škole, ali izgradnjom nove biblioteke ovaj urbanistički plan se menja i ne poštuje se ono što je zaštićeno i od strane samog ministarstva.

Ovom prilikom građani su se organizovali i peticijama i drugih aktivnosti pokušavaju da zaustave ovo delovanje opštine, ali neprekidno nailaze na mnoge poteškoće.

O odluci izgradnje nove biblioteke ni u jednom slučaju nije organizovana neka javna rasprava, okrugli sto sa građanima ili nešto slično i samo je

odlučeno od strane opštine za izgradnju ove biblioteke.

Žalba građana da se biblioteka ne gradi na tom mestu zato što:

- Oštećuje i podriva ugled kulturnog nasleđa
- Povećava drumski saobraćaj u tom naselju i onemogućava kretanje građana koji žive u tom naselju

Građani preporučuju da se ova biblioteka gradi na nekom drugom delu grada.

Problemi slične prirode su diskutovani i u naselje Bazhdarhane (gradnja novih objekata) koja takođe oštećuju infrastrukturu (voda, kanalizacija, put) tih naselja a takođe eliminišu one male zelene površine koje to naselja ima.

Isti problem se pojavio i u naselju Dardania, izgradnjom jednog višespratnog objekta ali inicijativom građana radovi su prekinuti u ovom slučaju.

Žalbe građana i njihove preporuke su da u slučajevima kada se vrše promene urbanističkog plana, najpre treba raspravljati sa građanima i da se oni pitaju koji su njihovi stavovi, a takođe se zahteva da se pre usvajanja novih planova održe:

- Javne debate sa građanima
- Okrugli stolovi
- Konsultacije sa stručnjacima za određena pitanja
- Konsultacije i sa Ministrom kulture, omladine i sporta (kao što je slučaj stare škole)

I samo nakon što su ispunjene ove procedure da se nastavi sa promenom urbanističkih planova.

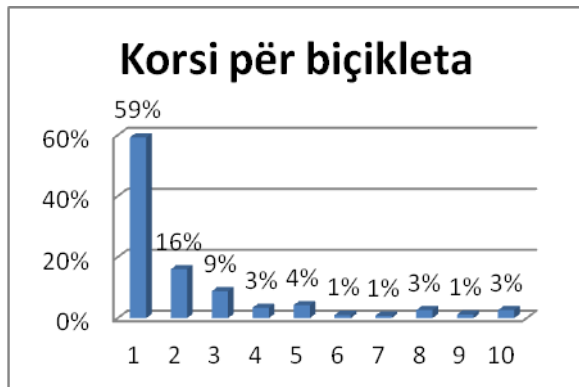
Rezime rezultata anketiranja i fokus grupa

Prema podacima dobijenih od istraživanja i takođe od Fokus grupe, jasno se primećuje da

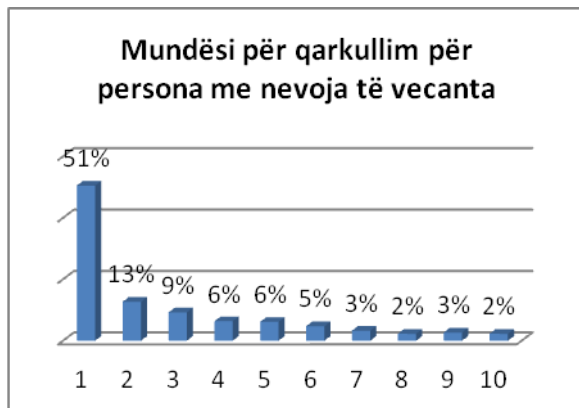
glavni problemi sa kojima se građani opštine Prizren suočavaju su problemi infrastrukture.

Prema dobijenim statistikama nelegalne gradnje, visokogradnje, održavanje trotoara, nedostatak staza za bicikle i mogućnosti kretanja lica sa posebnim potrebama su pet ključna pitanja zbog kojih se mora odmah intervenisati.

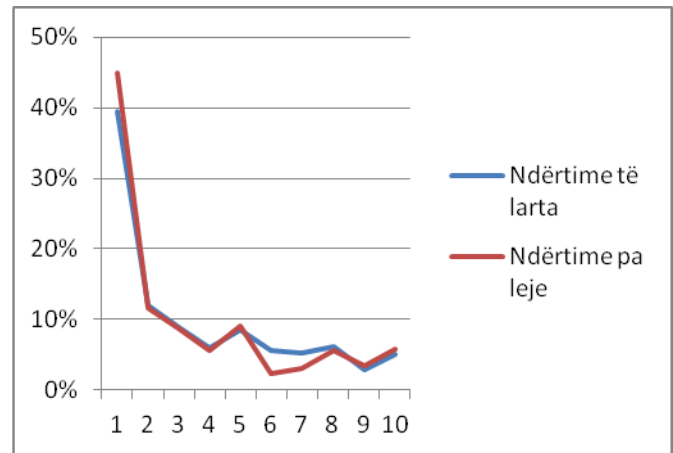
Prema oceni građana 92% anketiranih su slabo ocenili problem biciklističkih staza u njihovu opštinu.

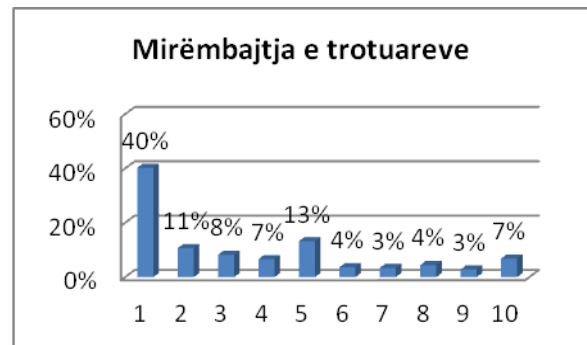
Takođe 85% njih je slabo ocenilo mogućnost kretanja za lica sa ograničenim sposobnostima.

80% njih su mišljenja da nelegalna gradnja je veliki problem u opštini Prizren i 75% njih misli da deo ovih nelegalnih gradnji su i visoki objekti koji se grade u njihovim naseljima.

I na kraju, blizu 80% građana se slažu da održavanja trotoara je veoma problematično pitanje koja zahteva trenutno rešenje.

VI. Zaključci

U opšte, rezultati četvrtog anketiranja, i u treću godinu njegove realizacije, u okviru analize o sveobuhvatnom gradu, potvrđuju i osnažuju nalaze izvršenih analiza tokom godina 2013 i 2014. Ispitanici izražavaju veliko nezadovoljstvo upravljanjem grada od strane opštine Prizren. To je više nego evidentno pri nabrojanju zabrinutosti i velikih problema koja su identifikovana i ilustrovana u grafikonima koja rezimiraju rezultate četvrtog anketiranja.

Kao kritični problemi nastavljaju biti sledeći:

- Veoma mali broj građana, koji imaju informaciju da mogu uzeti učešće, informisani o urbanističkim planovima i mogućnost učešća u njihovoj izradi;
- Pristup i kretanje u grad za sve građane bez obzira na starost, rod i sposobnosti kao posledica nepogodne infrastrukture ili i nedovoljnog održavanja puteva;
- Degradacija urbanističkog prostora preko, ili gradnji bez dozvola, ili visokogradnje u istorijskoj zoni grada;
- Nedostatak javnih prostora, posebno zelenih površina, koje bi omogućilo ispitanim građanima iz različitih interesnih grupa da efikasnije koriste grad i uopšte da imaju jedan kvalitetniji život.
- Nemogućnost kretanja biciklima, koji je kao problem aktualizovan ove godine.

1. Izgradnja aktivnog građanstva

Od anketiranja, primećuje se da pola građana Prizrena nemaju saznanje o postojanju urbanističkih planova, a oni koji znaju, dobijaju ih uglavnom preko medija a ne iz direktne komunikacije sa opštinom. Takođe postoji jedan veoma mali broj građana koji su obavešteni da

mogu doprineti u urbanističkim pitanjima u gradu. Informacije u vezi rasprava sa građanima organizovanih od strane opštine u vezi urbanističkih pitanja, imaju samo 30% građana, i konačno samo 6% njih su učestvovali u njima. Jedan veliki broj građana kažu da nisu nikada pozivani u javnim raspravama od strane organizacija civilnog društva. Probleme koje imaju u vezi grada, građani uglavnom odluče da osobno reše u opštini.

Kao i u prethodnim anketiranjima i ovde se javlja potreba da opština poboljša komunikaciju sa svojim stanovništvom preko raznih formi informisanja (posteri, sms, email, poziv preko sredstva informisanja, letaka id.) i u partnerstvu sa organizacijama koja štite interese određenih zajednica, van standardnih oblika koje sprovode. Mobilizacija građana preko organizacija koja štite određene zajednice, može dovesti na raspravi i lica iz marginalizovanih zajednica, čiji glas obično nedostaje u ovim raspravama. Takođe, opštine bi trebalo da počnu sa svojom interakcijom sa građanima preko malih administrativnih jedinica, formalne ili neformalne (npr. preko lokalnih odbora i neformalnih organizovanja po naseljima id.)

U jednom sveobuhvatnom procesu urbanističkog planiranja, pored stručnjaka iz oblasti, treba uključiti i nestručne građane, jer se grad sastoji od nestručnih građana koji, poznavajući probleme svakodnevnog života⁹, mogu da identifikuju probleme i pronađu najpogodnije rešenje u gradu.

Prema tome, sa ciljem osiguranja da rezultati planiranja i projektovanja u gradu zadovolje potrebe i budu u punoj funkciji građana, preporučujemo opštini da uključi konsultacije sa građanima naselja gde se planiraju određene

⁹Basha, R., Urbanističko planiranje za građane 3, EC Ma Ndryshe, tetor 2014

intervencije u svim fazama razvoja projekta: od početnog istraživanja problema, pronalaženju ideja za rešavanje problema, do faze razvoja projekta, ocene predloženih rešenja, id. Svaki drugi način organizovanja koja nema za cilj istinsko učešće građana u procesu donošenja odluka o projektu koja su usko nadovezana sa okruženjem gde žive, su konsultacije koja se vrše samo radi ispunjavanja zakonske obaveze.

Kao što je gore navedeno, građani, moguće je da nisu informisani o mogućnosti davanja njihovog doprinosa u ovom aspektu, stoga veoma je važno da se izgradi jedno aktivno građanstvo, koja poznaje sredstva građanskog i političkog delovanja za pokretanje pitanja koja zabrinjava zajednicu. Važnu ulogu u izgradnji aktivnog građanstva moraju imati organizacije civilnog društva, koja štite interese određenih grupa zajednica, kroz različite oblike aktivizma i javnog zastupanja..

Važnost izgradnje aktivnog građanstva je višestruka. Pored ostalog, ona ojačava osećaj zajednice i zemlje. Za aktivne građane demokratija nije samo jedan apstraktan pojam: oni otkrivaju svoju veštinu da naprave promene, nakon što su dokazali vrednost učešća u donošenju odluka¹⁰. Njihovim radom, aktivni građani se razvijaju dalje od svesnosti oko jednog specifičnog problema, ka prihvatanju jednog javnog mentaliteta, i jednog šireg angažovanja za dobrobit zajednice i grada u opšte.

2. Zauzeti trotoari- prepreka za slobodno kretanje i prepreka za građansko učešće

Jedna od osnovnih komponenti slobodnog kretanja za građane u urbanim prostorima su trotoari – ulice pešaka. Trotoari su oni delovi javnih prostora u gradu, koje, osim što stvaraju

pogodnu površinu za pešačenje u javnost, građanima pružaju sigurnost od saobraćajnih nezgoda. Dobri trotoari su oni koji prilagode najmanje dve odrasle osobe koje mogu da hodaju jedno pored drugog i slobodni su od horizontalnih i vertikalnih elemenata koja potpuno otežavaju ili smetaju kretanje. Ulica kao javan prostor ima višestruke funkcije. One pružaju mesto za ljude za interakciju sa onima koji su izašli u njihovim privatnim krugovima i omogućuje odlučivanje, artikulaciju javnih briga i rešavanje zajedničkih problema.¹¹

Kretanje po gradu je mnogo više nego uzeti vozilo ili autobus za određen sadržaj. Da bi se omogućilo slobodno kretanje po gradu, putevi moraju biti dobro dizajnirani i upravljani i ne smeju biti prepreka pri kretanju. Takođe trotoar ne smemo gledati samo kao jedan element koji omogućava pešačenje, on mora pružati mogućnost za svakodnevno suočavanje građana sa jedni drugim, da bi istakli sukobe i probleme, kao i pregovaranje mogućih rešenja.

U Prizren trotoari su baš oni javni prostori, koji sa preprekama koje sadrže, otežavaju kretanje i ne retko ugrožavaju život pešaka. Prepreke za kretanje po trotoarima su uglavnom rezultat sužavanja, okupiranja i blokade sa parkiranim vozilima, proširenje zgrada u prizemlju i robe, reklame i razni izloženi elementi od strane lokala. Ovo je jedan kritičan problem, koji je proširen bez izuzeća po celom gradu.

Odgovori građana u anketi dokazuju veliki stepen okupiranja trotoara i ostalih javnih površina kao širi fenomen u Prizrenu. S obzirom da su trotoari po ulicama grada Prizren, površine pod javnim vlasništvom i da svako zauzimanje

¹⁰ http://newcity.ca/Pages/citizen_learning.html

¹¹ Loukaitou-Sideris, Anastasia, Sidewalks: Conflict and Negotiation over Public Space (Urban and Industrial Environments, The MIT Press; 1 edition (May 29, 2009), (qasur ne Kindle format)

od strane neodgovornih građana ili vlasnika lokala je kršenje zakona i ometanje i otežavanje normalnog toka pešačkog kretanja u gradu i uopšte, Opštinska inspekcija treba preduzeti konkretne mere za uklanjanje svih prepreka kao i oslobađanje trotoara za korišćenje od strane građana.

Posebno, opštinskoj inspekciji se preporučuje da:

- skloni sve izgrađene strukture (stepeništa, platoa i slično) od pretvaranja prizemlja u radnje, koje svojim gabaritom kritično sužavaju prostor za kretanje pješaka,
- sklone betonske vaze, druge prepreke, reklame, robu izloženu ispred radnji,
- sklone stolice i ostali nameštaj ispred radnji u javnim prostorima, gde se sužava slobodno kretanje pešaka,
- u saradnji sa Kosovskom policijom, da se sprečava parkiranje vozila na trotoarima i drugim površinama namenjenim za kretanje pešaka,
- u saradnji sa Upravom za javne službe, ulične lampe, druge elemente infrastrukture, kante za smeće i kontejnere, saobraćajne znakove, da se postave na takav način da ne ometa korišćenje trotoara od strane građana.

Za građane Prizrena, jedan manje uznemirujuće pitanje, izgleda da je javni prevoz. To podrazumeva da za kratke i duge relacije u gradu koriste se lična vozila. U gradu sa takvom geografskom prostiranjem kao što ima Prizren, više nego je potrebno proširenje mreže javnog prevoza, što bi omogućilo kratke vožnje, kao i vožnja iz susednih sela u grad i natrag. Opština bi mogla da preduzme korake na uspostavljanju takve mreže, i to bi pomoglo oslobađanju trotoara i ulica od parkiranih automobila, a istovremeno bi uticalo na ublažavanje jednog od

glavnih problema građana Prizrena, tj. zagađenja vazduha.

Na kraju treba ponovo isticati da inkluzivni grad promoviše razvoj kroz ravnopravno učešće, gde svi, bez obzira na rasu, nacionalnost, veru i pol se ojačaju i omogućeno im je da potpuno učestvuju u planiranju i donošenju odluka. Sveobuhvatno planiranje i upravljanje će uticati na: smanjenje nejednakosti i smanjenja socijalnih tenzija; ugrađivanje znanja, produktivnosti, socijalnu i fizičkog kapitala siromašnih i marginalizovanih grupa u razvoju i planiranju urbanizma. Promovisanjem inkluzije u gradu nije samo pitanje socijalne pravde, nego je to i centralno pitanje održivog urbanog razvoja. Planiranje učešća pomaže u pronalaženju rešenja koja se mogu integrisati u urbanističke razvojne projekte i za rešavanje problema i briga svih, a to bi poboljšalo urbano upravljanje. Tokom sveobuhvatnog planiranja, rad sa raznim interesnim grupama daje mehanizme i proizvodi alate koji rešavaju probleme unutar zajednice, koji se zatim može lako prilagoditi za funkcionisanje i primenu u konkretne urbane projekte.

Prema tome, grad kao jedno zajedničko dobro, koji zahteva održivi razvoj, što raste na sveobuhvatno društvo kroz interaktivne procese. To podržava puni razvoj ljudskog potencijala i sposobnosti i to je za sve, pošto se zasniva na njihovim potrebama, kao i izgrađuje se na osnovu njihove sposobnosti (mogućnosti)¹².

¹² Basha, R., Urbano planiranje za građane 3, EC Ma Ndryshe, oktobar 2014

EC Ma Ndryshe

EC je organizacija zajednice, osnovana 2006. godine, koja je posvećena napretku demokratije na lokalnom nivou na Kosovu. Organizacija radi sa velikim brojem grupa u zajednici kao i održava konstantan pritisak na lokalne samouprave o inkluzivnom upravljanju, transparentnosti i odgovornosti.

EK se zalaže za aktivno građanstvo u oblikovanju životne sredine podsticanjem pravog organizovanja zajednice, demokratizacije institucija i obogaćivanje kulturnog života u glavnim centrima na Kosovu, sa posebnim osvrtom u Prizrenu i u Prištini.

Od januara 2015, EC radi na tri programa:

-Inkluzivni grad (mobilizacija zajednice)- Mobilizacija zajednice predstavlja suštinu rada EC. Identitet organizacija potiče od angažovanja zajednice. Inkluzivni grad će biti najvažniji program organizacije i predstavljaće karakterističnu crtu izveštaja EC u odnosu na druge organizacije civilnog društva. Deo ovog programa biće postupci koji podstiču građanski aktivizam na nivou grupa (uglavnom u urbanim sredinama),

- Dobro upravljanje (praćenje i zastupanje) - Obezbeđuje da lokalna vlast deluje u skladu sa zahtevima i interesa grupa zajednice i da se održi pritisak javnosti nad vlastima, program dobrog upravljanja će biti strukturiran oko uloge praćenja transparentnosti i kontrolora organizacije. Praćenje je jedan od značajnih karakteristika rada EC, a dizajniran je u tom obliku koji će obezbediti za ostala dva programa organizacije zasnovane, brze i pouzdane informacije.

-Istraživanje (proizvodnja znanja) –Proizvodnja znanja će biti jedna od sfera stalnog zalaganja organizacije. Oslanjajući se na proizvode istraživanja proizvedenih u poslednjih nekoliko godina, organizacija će izgraditi jedan strukturirani sistem istraživanja i proizvodnje strateških dokumenata. Istraživački program će dodatno ojačati kapacitete proizvodnje organizacije kao i poboljšanje stručne kompetentnosti u bliskim oblastima angažovanja.

Prepoznatljive osobine EC su: jedan, geografski fokus, i dva, pristup pitanjima od interesa. Sa sedištem u Prizrenu i Prištini, organizacija koristi antropološki pristup istraživanju i razvoju politika. Ishod toga, proizvodi istraživanja organizacije pružaju pouzdani sadržaj, pošto se suočavaju sa suštinom problema umesto simptomima. Štaviše, EC pokriva specifične oblasti urbanističkog planiranja, kulturne politike, upravljanje javnom prostorom i slično, koje su uglavnom nedovoljno obrađene na Kosovu. Istraživačka delatnost i aktivizam organizacije su radne metode dobro kombinovanih i među-zavisnih metoda. Kroz aktivizam, EC se trajno zalaže da radi sa grupama zajednice za identifikaciju svojih potreba, koji su izvori koji pothrane komponentu istraživanja. Ova metodologija omogućava najveći uticaj na političku agendu, jer ideje dolaze iz dna, dok istovremeno se stvaraju mogućnosti za uključivanje kreatora politike na konstruktivnu i dobro informisanu debatu. Ovim pristupom, organizacija utiče na šire učešće javnosti i inkluzivne procese razvoja javnih politika.

Glavni projekti organizacije tokom poslednjih nekoliko godina: EC za transparentne i inkluzivne gradove (2015 -2016), Indeks Opštinske reforme transparentnosti (2015-2016), Urbanizam u Prizrenu pod stalnim nadzorom (2013-2016), Kulturni i urbani aktivizam u Prizrenu (2014-2015), Inkluzivni grad – Planiranje učešćem za održivi urbani razvoj u Prizrenu (2013-2015), Liga zajednice sa pravnim službenicima (2014-

2016), Regionalni razvoj kroz kulturni turizam (2014-2015), Učešće građana putem socijalnih medija (2013 -2015), Kulturna baština, centralni stub lokalnog i regionalnog razvoja u Prizrenu (2013-2015), Učešće javnosti u kreiranju kulturne politike u Prizrenu (2012 -2013), Onlajn transparentnost opština Prizren, Mamuša i Priština (2012- 2015), Balkanska priča (2011-2012), Građanski aktivizam za zaštitu kulturne baštine (2009-2010).

Zadnja izdanja organizacije: Nestanak tragova - istorijski centri na Kosovu (2015), Zaštita i promocija kulturne baštine (dopinos Izveštaju o napretku) (2015) (Ne) pravda u urbanizmu Prizrena (2015), Grupe zajednice i urbano planiranje u Prizrenu (2015), Katalog Prizrenskog regiona (2015), Planiranje urbanizma za građane (2014), Istorijski centar Prištine broji poslednje dane (2014), Gde je Prizrenska kaldrma? (2014), Javni novac kao "zaostavština oca" (2014), Vodič za transparentnost u opštinama (2014), Zakoni koji ne štite istorijski centar Prizrena (2014), Urbanizam kao očitavanje grada (2014).